

**Περίληψη των αποτελεσμάτων της έρευνας για τα μέλη διδακτικού
προσωπικού του Ε.Μ.Π., αναφορικά με τη χρήση της βιβλιοθήκης
και την πληροφοριακή παιδεία**

Φωτεινή Ευθυμίου

*Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Συλλογικός Κατάλογος Ελληνικών Ακαδημαϊκών
Βιβλιοθηκών, feuthim@central.ntua.gr*

Σπηλιοπαναγιώτης Ζιδρόπουλος

Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Κεντρική Βιβλιοθήκη, ilizidro@gmail.com

Δημήτριος Κουής

*Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Συλλογικός Κατάλογος Ελληνικών Ακαδημαϊκών
Βιβλιοθηκών, dkoud@mail.ntua.gr , kouis@telecom.ntua.gr*

Δεκέμβριος 2008

Σκοπός της συγκεκριμένης έρευνας ήταν:

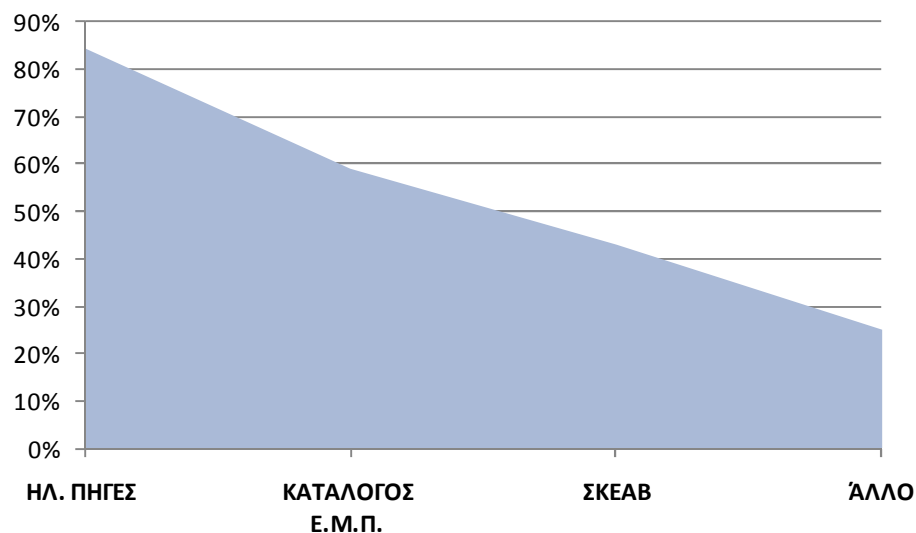
- η μέτρηση του βαθμού χρήσης των «παραδοσιακών» υπηρεσιών μίας ακαδημαϊκής βιβλιοθήκης από το διδακτικό προσωπικό που αυτή εξυπηρετεί, ή καλείται να εξυπηρετήσει,
- και η διερεύνηση του βαθμού συνεργασίας που θα μπορούσε να αναπτυχθεί ανάμεσα στη βιβλιοθήκη και το διδακτικό προσωπικό, σε θέματα πληροφοριακής παιδείας.

Η συγκεκριμένη έρευνα χρησιμοποίησε ως περίπτωση μελέτης την Κεντρική Βιβλιοθήκη Ε.Μ.Π., με στόχο τα συμπεράσματά της να μπορούν να αξιοποιηθούν, τόσο από την ίδια τη βιβλιοθήκη, όσο και από άλλες ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες που σχεδιάζουν μια σχετική δράση.

Για το σκοπό αυτό, δημιουργήθηκε ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο, του οποίου οι ερωτήσεις συντάχθηκαν ύστερα από μελέτη σχετικής βιβλιογραφίας. Το ερωτηματολόγιο απεστάλη, μέσω email, σε καθένα από τα **600**, κατά προσέγγιση, μέλη του διδακτικού προσωπικού του Ε.Μ.Π. Το πλήθος των απαντήσεων, **114** (~**19%** του συνολικού πληθυσμού του διδακτικού προσωπικού του ιδρύματος), οι ιδιότητες όσων απάντησαν (διδακτική βαθμίδα και διδακτική εμπειρία), σε συνδυασμό με την ισόποση κατά μέσο όρο κατανομή απαντήσεων ανά σχολή του Ε.Μ.Π., συνιστούν ένα ικανό και αξιόπιστο δείγμα για το σκοπό της έρευνας.

Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι:

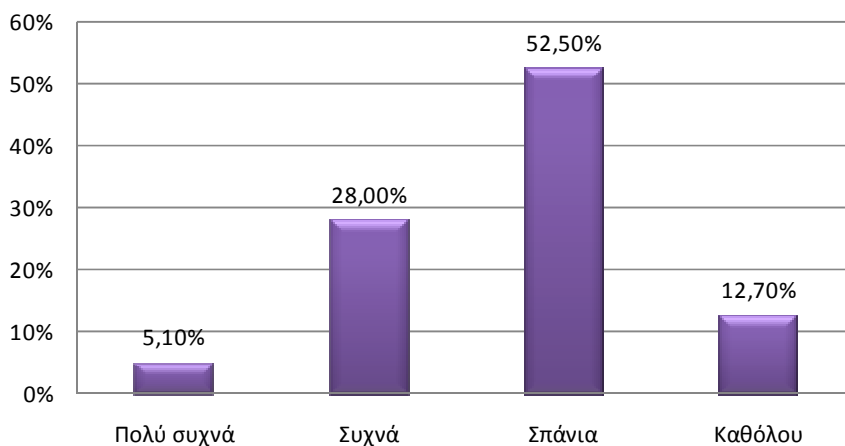
- τα εργαλεία αναζήτησης πληροφοριών που προσφέρονται από τη βιβλιοθήκη ή μέσα από την ιστοσελίδα της, χρησιμοποιούνται από τους διδάσκοντες σε μέτριο βαθμό (50%), ως προς τη χρήση των βιβλιογραφικών καταλόγων, και σε αρκετά ικανοποιητικό βαθμό ως προς τη χρήση των ηλεκτρονικών πηγών, με το ~84,5% να τις χρησιμοποιεί πολύ συχνά και συχνά (Εικόνα 1).

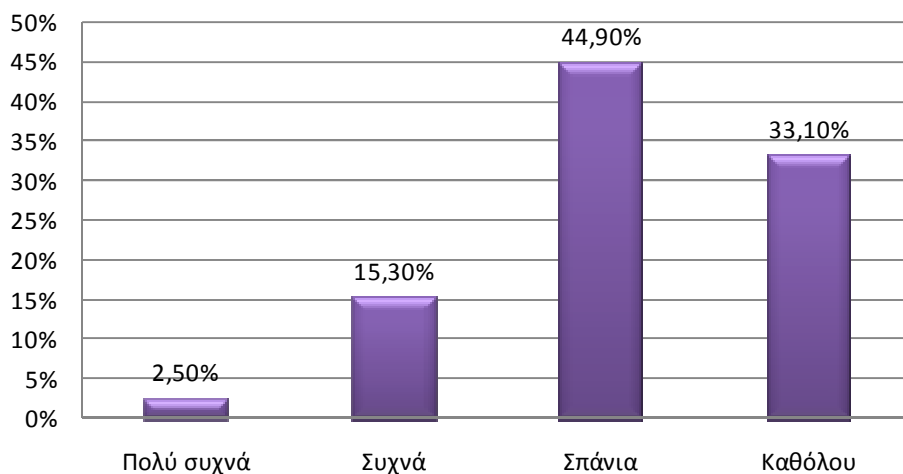
Εικόνα 1– Χρήση εργαλείων πολύ συχνά & συχνά

Αντίθετα, οι «παραδοσιακές» υπηρεσίες που παρέχονται από τη βιβλιοθήκη χρησιμοποιούνται από σπάνια ως καθόλου από τη συντριπτική πλειοψηφία των διδασκόντων που απάντησαν, παρόλο που πάνω από το 70% διαθέτει κάρτα μέλους στη βιβλιοθήκη.

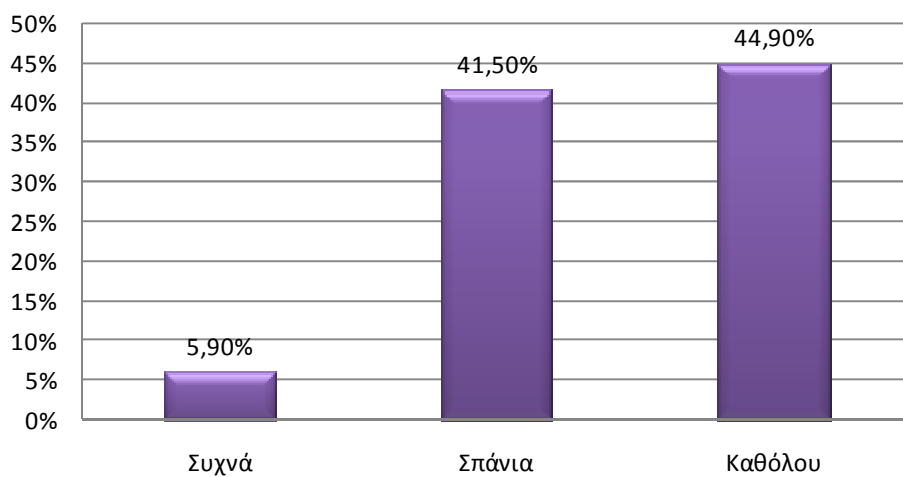
α) Δανεισμός υλικού

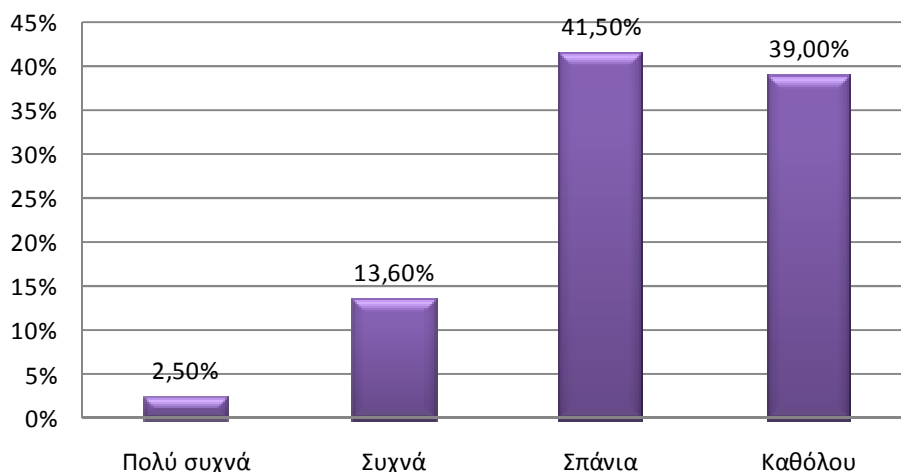
β) Ανανέωση δανεισμού

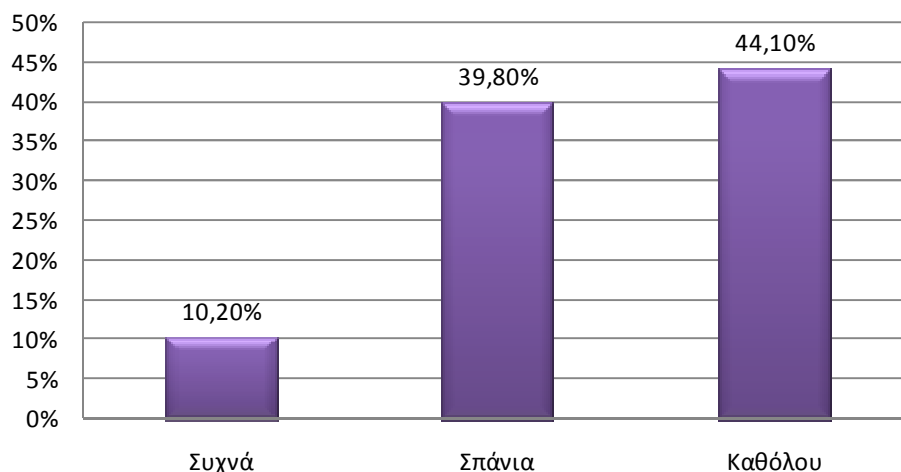
γ) Κράτηση υλικού

δ) Διαδανεισμός άρθρων

ε) Διαδανεισμός βιβλίων

Συμπερασματικά για τις προτιμήσεις των διδασκόντων όταν κατευθύνουν τους φοιτητές τους στην αναζήτηση επιστημονικής πληροφορίας και τον χαρακτηρισμό της ικανότητας των φοιτητών σε αυτή την αναζήτηση, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι:

- 1^η επιλογή του 50% των διδασκόντων είναι να μην κατευθύνουν τους φοιτητές τους. Πιθανώς να πρόκειται για το ίδιο περίπου ποσοστό (~42%) που χαρακτηρίζει την ικανότητα των φοιτητών στην αναζήτηση επιστημονικής πληροφορίας πολύ καλή και ικανοποιητική. Πιθανώς όμως, να πρόκειται και για ένα σημαντικό ποσοστό, το οποίο ακολουθεί διδακτικό μοντέλο που δεν ευνοεί την εφαρμογή της φιλοσοφίας της πληροφοριακής παιδείας.
- Το υπόλοιπο 55 % χαρακτηρίζει την ικανότητα των φοιτητών στην αναζήτηση επιστημονικής πληροφορίας μέτρια και φτωχή.
- Ίσως για τούτο, 1^η επιλογή ενός 24% είναι να τους δίνει έτοιμη πληροφορία, πρακτική που πάντως κρίνεται αρνητική για την ανάπτυξη δεξιοτήτων πληροφοριακής παιδείας.

- Το 75% δεν συστήνει στους φοιτητές ως πρώτη επιλογή τη /το βιβλιοθηκονόμο, γεγονός που σίγουρα δεν ευνοεί τη συνεργασία ανάμεσα στους διδάσκοντες και τη βιβλιοθήκη, σε θέματα πληροφοριακής παιδείας, εφόσον αυτή η πρακτική κρίνεται ότι πλησιάζει θετικά τη φιλοσοφία της πληροφοριακής παιδείας. Αυτό κάνει μόνο το 35% και μάλιστα ως 2^η επιλογή. Ενθαρρυντικό πάντως είναι το γεγονός ότι την /τον συστήνει στο φοιτητή από την αρχή της φοίτησης.
- Τέλος, σημαντικό γεγονός για την προώθηση και την εφαρμογή της πληροφοριακής παιδείας, είναι ότι και οι δύο άλλες πρακτικές που συστήνονται, δηλαδή η χρήση εργαλείων αναζήτησης επιστημονικής πληροφορίας, που παρέχονται είτε από τη βιβλιοθήκη, είτε αλλιώς, όταν συστήνονται, αυτό γίνεται από την αρχή της φοίτησης κατά κύριο λόγο, και κατά δεύτερο λόγο στη διάρκεια εκπόνησης εργασίας.

Στην ερώτηση,

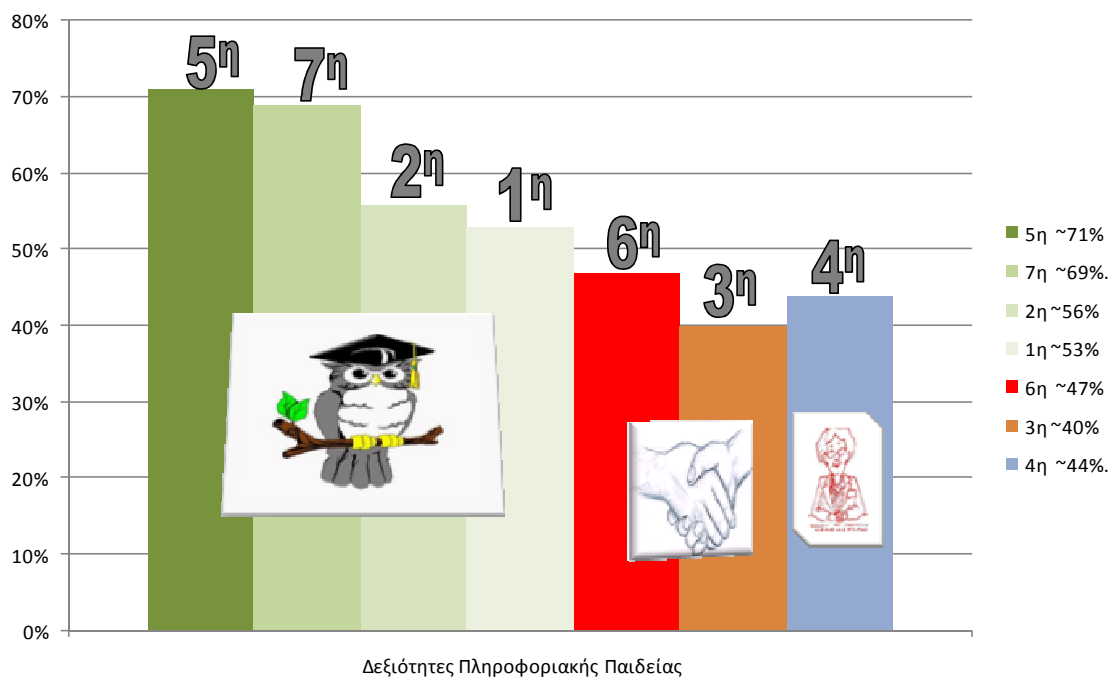
«Ποια επιλογή θα θεωρούσατε καταλληλότερη ώστε να βοηθηθούν οι φοιτητές στην ανάπτυξη των παρακάτω δεξιοτήτων /ικανοτήτων πληροφοριακής παιδείας;

1. Μαθαίνω πως να αναγνωρίζω ότι έχω έλλειψη ακριβούς και πλήρους πληροφορίας για να επιλύσω ένα πρόβλημα.
2. Μαθαίνω να επιλέγω την κατάλληλη πηγή για να βρω την πληροφορία που χρειάζομαι.
3. Μαθαίνω να διατυπώνω το ερώτημα αναζήτησης πληροφορίας με βάση τη γλώσσα που χρησιμοποιεί το εργαλείο αναζήτησης που έχω επιλέξει.
4. Μαθαίνω να χρησιμοποιώ τις κατάλληλες υπηρεσίες ευρετηρίασης, περιλήψεων, αναφορών και βάσεων δεδομένων.
5. Μαθαίνω να συγκρίνω και να αξιολογώ την πληροφορία που ανακτώ από τις διάφορες πηγές.
6. Μαθαίνω να οργανώνω, να εφαρμόζω και να μεταφέρω την πληροφορία στους άλλους με τους κατάλληλους τρόπους και με τα κατάλληλα εργαλεία.
7. Μαθαίνω να συνθέτω και να χτίζω πάνω στην υπάρχουσα πληροφορία, συμβάλλοντας στη δημιουργία νέας γνώσης.»

τα αποτελέσματα έδειξαν ότι, οι διδάσκοντες κρίνουν καταλληλότερους τους ίδιους για την ανάπτυξη τεσσάρων από τις επτά δεξιότητες. Αναλυτικότερα, τα ποσοστά φτάνουν για την 1^η στο ~53%, για τη 2^η στο ~56%, για την 5^η στο ~71% και για την 7^η στο ~69%.

Για την 3^η και την 6^η δεξιότητα οι διδάσκοντες κρίνουν σε ποσοστό αντίστοιχα ~40% και ~47% ότι η καταλληλότερη επιλογή είναι, οι φοιτητές να παρακολουθήσουν μάθημα πληροφοριακής παιδείας που έχει σχεδιαστεί συνεργατικά από βιβλιοθηκονόμο και καθηγητή.

Ενώ μόνο για την 4^η δεξιότητα εμπιστεύονται τους βιβλιοθηκονόμους, σε ποσοστό ~44%.

Τέλος, σύμφωνα με τα αποτελέσματα, η συντριπτική πλειοψηφία των διδασκόντων θεωρεί ότι η ανάπτυξη δεξιοτήτων πληροφοριακής παιδείας των φοιτητών είναι από πολύ σημαντική ως σημαντική, σε ποσοστό ~99% αναφορικά με την εκπόνηση εργασίας (πτυχιακής, μεταπτυχιακής, διδακτορικής) και σε ποσοστό ~97%, για τη μετέπειτα επαγγελματική τους καριέρα. Αυτές οι δύο αποτελούν περιπτώσεις εφαρμογής «κοινωνικο-εποικοδομητικού» μοντέλου, ή αλλιώς «μαθητοκεντρικού» μοντέλου διδασκαλίας, όπου στη μία ο φοιτητής έχει το ρόλο του εξερευνητή της γνώσης, αλλά και του δημιουργού περιεχομένου, υπό την εποπτεία και καθοδήγηση του εκπαιδευτικού, και στην άλλη το ρόλο του ατόμου που καλείται να ανταποκριθεί στις νέες κοινωνικο-οικονομικές συνθήκες.

Αντίθετα, το ποσοστό των διδασκόντων που θεωρεί, σύμφωνα με την έρευνα, την ανάπτυξη δεξιοτήτων πληροφοριακής παιδείας στους φοιτητές από πολύ σημαντική ως σημαντική για την καλή επίδοση τους στις εξετάσεις των μαθημάτων μειώνεται στο ~73%, και ένα ~27% δηλώνει ότι δεν είναι σημαντική. Αυτό θα μπορούσε να αποδοθεί στον τρόπο διδασκαλίας της πλειοψηφίας των προπτυχιακών μαθημάτων, όχι μόνο στο Ε.Μ.Π., αλλά και σε όλα τα Πανεπιστήμια και τα Τ.Ε.Ι. της χώρας. Πιο συγκεκριμένα αποτελεί γενική παραδοχή, το γεγονός ότι τα περισσότερα μαθήματα γίνονται ακόμα, σύμφωνα με το παραδοσιακό «δασκαλοκεντρικό» μοντέλο, ή μοντέλο «μεταβίβασης της γνώσης», κατά το οποίο ο καθηγητής, ως αυθεντία της γνώσης, «μεταδίδει» στους φοιτητές σε μια πρόσωπο με πρόσωπο παράδοση του μαθήματος, τη γνώση αυτή. Μάλιστα, στις περισσότερες περιπτώσεις ο φοιτητής μελετάει χρησιμοποιώντας τις σημειώσεις που κράτησε κατά τη διάρκεια της παράδοσης του μαθήματος και ελάχιστο αριθμό συγγραμμάτων που του παρέχονται για το μάθημα, ή που σε ακόμα λιγότερες περιπτώσεις προτείνονται από τον διδάσκοντα και μπορούν να βρεθούν στη βιβλιοθήκη.